

Junts ^{de} nou

Dies després del referèndum d'Arenys de Munt, EL TEMPS reuneix l'ex-president de la Generalitat de Catalunya Pasqual Maragall i el vice-president, Josep-Lluís Carod-Rovira, per conversar sobre les relacions entre Catalunya i Espanya, el primer tripartit i l'amenaça del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut.

“Si esperem que ens la tornin a fotre per sortir a protestar, correm el perill de perdre una nova batalla civil”

JORDI PLAY

**“Té més repercussió
una gran manifestació
per a defensar l'Estatut
que no dues mil persones
votant la independència”**

EL TEMPS ha reunit els números u i dos del primer govern tripartit de Catalunya, el president Pasqual Maragall i el vice-president Josep-Lluís Carod-Rovira. Tot i les convulsions d'aquell govern, amb trencadissa final inclosa, ni l'un ni l'altre no senten que hagin hagut de trencar el gel per retrobar-se i parlar distesament. En un escenari privilegiat, els jardins del Palau Robert de Barcelona, ambdós polítics conversen sobre el procés de l'Estatut i la redefinició de les relacions entre Catalunya i Espanya.

Quant de temps feia, que no us assèieu a parlar?

J-LL. CAROD: Parlant tranquil·lament, fa mesos. La darrera vegada va ser en un restaurant de la Barceloneta, amb més gent.

—Era la primera vegada que trencàveu el gel, després de l'expulsió del govern del vice-president Carod per part del president Maragall?

J-LL. CAROD: Mai no he tingut la sensació que hi hagués gel entre nosaltres.

P. MARAGALL: Potser n'hi havia i no ho sabíem. Però jo tampoc no he tingut la sensació que haguéssim de trencar el gel.

—Vàreu treballar en equip després de signar el pacte del Tinell. Què n'heu de dir, l'un de l'altre?

P. MARAGALL: En Carod era el meu segon, i jo el seu primer. I ens van frotre la punyeta immediatament, potser perquè la suma de tots dos era massa...

J-LL. CAROD: Sempre ha estat una persona de pensament lliure i, per tant, amb un olfacte i amb una intuïció que li han permès de desbordar les sigles del partit on ha militat bona part de la seva vida. I sempre ho ha fet amb un tocs d'originalitat i de molta complicitat popular.

—Si poguéssiu tornar enrere, hauríeu gestionat de manera diferent els començaments convulsos del primer govern tripartit?

P. MARAGALL: El passat no torna. Voleu dir que val la pena de pensar què hauríem fet?

J-LL. CAROD: Tot allò que va passar al principi va impedir que el primer govern d'esquerres a Catalunya pogués fer visibles alguns aspectes formals importants.

P. MARAGALL: Va passar que allò que nosaltres vam representar amb el primer tripartit no era assumible per a Espanya, encara que fos una Espanya d'esquerres.

—Què espantava tant, a Espanya?

P. MARAGALL: Espanya pot assumir una certa realitat catalana amb unes condicions molt limitades. Però allò que nosaltres començàvem a dibuixar era un estatut nacional, i això era molt més d'allò que Espanya podia assumir.

—Sigui com sigui, la fi del primer govern d'esquerres es va precipitar. Fins a quin punt la pressió del PSOE sobre el president de la Generalitat va determinar que vostè expulsés primer Carod arran de l'entrevista del vicepresident amb membres d'ETA i després ERC pel no a l'Estatut?

P. MARAGALL: Mireu, ens van posar una pistola al pit. Vam continuar tant temps com vam poder, però no teníem més opció.

—President Maragall, potser era un bon moment per dir prou a les pressions del PSOE i optar per emancipar-se'n?

P. MARAGALL: Una cosa era el govern, i una altra, el partit. I el PSC no volia pas trencar amb el PSOE.

J-LL. CAROD: Més important que els detalls concrets d'aquell episodi

és la reflexió sobre quin nivell de diversitat cultural, lingüística i social està disposada a assumir Espanya amb naturalitat, sense angoixa. La meua impressió personal és que a Espanya hi ha una certa al·lèrgia a la diversitat, i que mai, salvant unes minories de gent il·lustrada que no tenen incidència política, no s'ha assumit la llengua i la cultura catalana com una riquesa, sinó com una llosa.

—El vice-president Carod va ser criminalitzat des d'Espanya i en bona mesura també des de Catalunya per haver-se reunit amb membres d'ETA a fi de cercar una sortida dialogada al conflicte polític a Euskadi. President Maragall, creieu que un govern de Catalunya no havia d'interferir en aquesta qüestió?

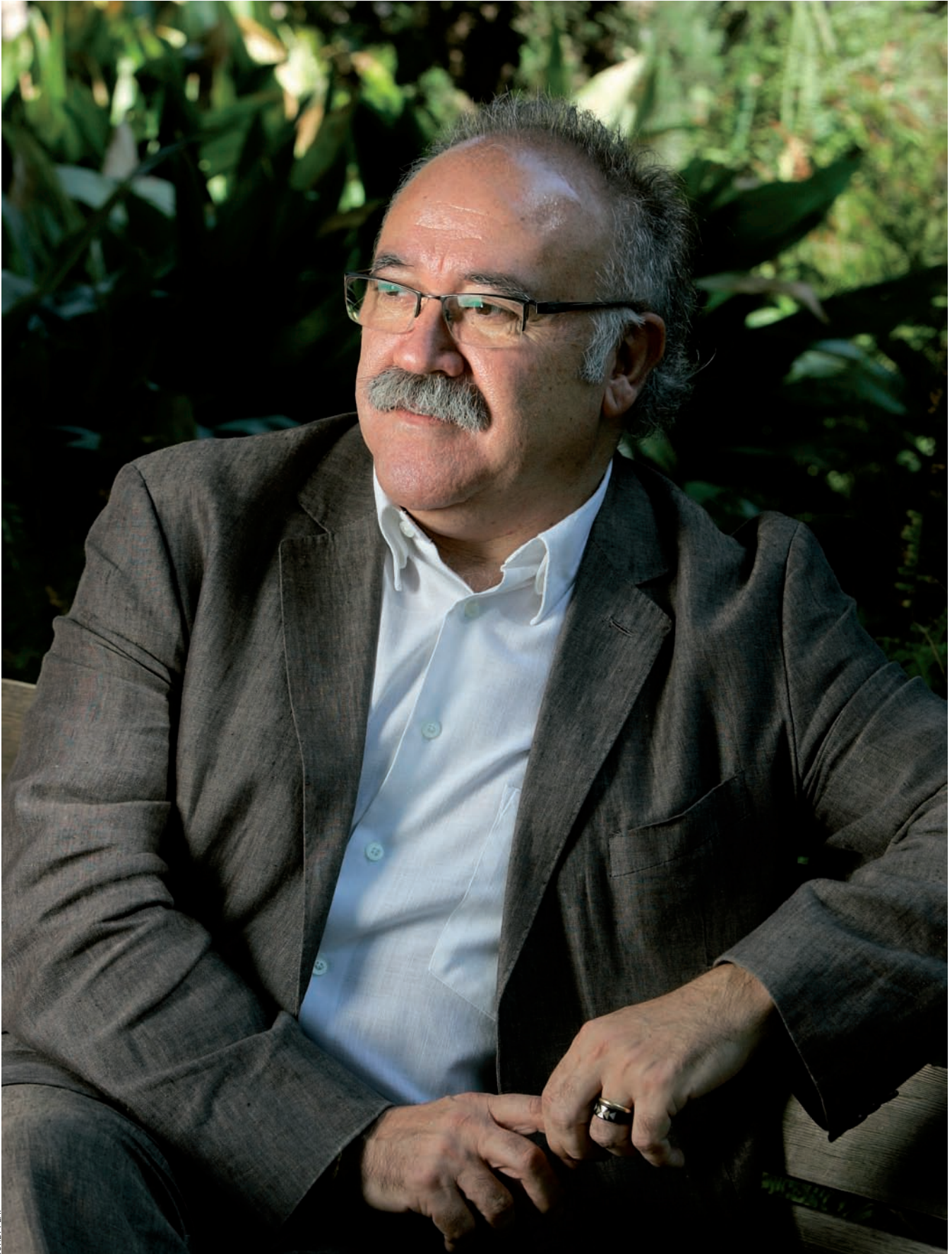
P. MARAGALL: Figura que el govern espanyol és qui representa Espanya i no Catalunya. En tot cas, és una discussió sobre el passat que ja no té interès. Si parléssim de futur, potser seria una altra cosa...

—En qualsevol cas la realitat és que el govern de Catalunya va assumir les pressions de Madrid. Quines lliçons n'extraieu?

P. MARAGALL: Tot plegat va ser fruit d'un moment determinat i no és una cosa que hagi de tornar a passar. Val més que pensem en el futur.

J-LL. CAROD: Més enllà de les conseqüències personals de la criminalitza-

Maragall, sobre l'expulsió d'ERC i de Carod al primer tripartit: "Mireu, ens van posar una pistola al pit"

JORDI PLAY

ció a què vaig ser sotmès —encara ara miro alguns mitjans de comunicació i la meua imatge hi continua sortint, i no puc anar pel carrer tranquil·lament per Madrid i més llocs, i sé que a molts indrets no hi aniré mai més—, crec que hi va haver un punt que en el fons no devia ser digerible per a l'estat ni per a l'oposició espanyola, els opinadors i la societat espanyola, que és que d'alguna manera hi havia hagut un actor català que era subjecte d'una negociació. Com ha comentat el president Maragall, aquella era una qüestió d'estat. Parlant amb aquella gent [els membres

d'estat, creieu que fou justa la càrrega contra el vice-president del govern? Penseu que un executiu català se n'ha de mantenir al marge?

P. MARAGALL: En aquell moment vaig creure que no hi havíem d'intervenir. Ara potser seria diferent, però m'ho hauria de pensar.

—Senyor Carod, ara comentàveu que per a bona part d'Espanya, la llengua i la cultura catalanes són una llosa. I què és per a Catalunya Espanya?

J-LL. CAROD: Mireu, la gran pregunta que encara no ens atrevim a fer és quin

representat històricament, des del punt de vista econòmic, cultural, humà i social, i fins i tot institucional —perquè el president Tarradellas va ser escollit en territori mexicà—, és evident. Però és més l'Amèrica Llatina que no pas Espanya pròpiament. Espanya continua essent el pont amb un aliat, amb un mercat potent, és cert, però la realitat és que l'estat es troba en un moment baix d'afecte per a Catalunya. En tot cas, la Catalunya més nacional serà aquella en què els qui la defensin no

JORDI PLAY

Carod-Rovira: “Els pobles necessiten factors de sotrac i d'il·lusió col·lectiva, encara que no surtin tal com havien previst”

d'ETA], em van dir que amb ells hi havia parlat tothom.

—Senyor Maragall, a títol personal, encara que la negociació amb ETA fos una qüestió teòricament

valor afegit representa Espanya per a Catalunya...

—Ja ens hi atrevim nosaltres. Quin valor afegit hi trobeu?

P. MARAGALL: Home, sí que hi ha un valor afegit. Potser el més clar és la vinculació amb la civilització hispanoamericana. Barcelona i Catalunya hi han guanyat molt, amb el fet de tenir aquests vincles amb l'Amèrica Llatina. I, sentimentalment, més. Bona part de l'exili republicà va anar a parar a l'Amèrica Llatina, i s'ha creat un vincle ja indestructible, que hem d'agrair a la connexió hispànica.

J-LL. CAROD: Hi estic d'acord, però amb un matís. El valor afegit que ha

siguin necessàriament de la Catalunya vella, ni siguin sardanistes ni del Barça, sinó que potser siguin del Camp de Tarragona i de l'Espanyol.

P. MARAGALL: Absolutament d'acord.

—Heu estat dos actors protagonistes del govern que vau engagar la reforma de l'Estatut. Tanmateix, es respira un desencís a la societat, un cansament de tot plegat.

P. MARAGALL: Sí el procés que vam iniciar té la pega que és tan llarg, no s'acaba mai, potser sí que va ser un error de començar-lo. Aquest procés s'ha situat en una línia que pot ser allargada fins a l'infinit, tant que encara esperem una sentència del Tribunal

Constitucional, i potser jo em moriré sense veure'n el final. Doncs deu voler dir que alguna cosa vam fer malament. La lentitud de la justícia és el pecat de la nostra societat. És insuportable, desesperant.

J-LL. CAROD: Tens raó. Si hi ha una assignatura pendent d'actualització en la plenitud democràtica del terme és la justícia; no només en la qüestió formal de la lentitud —que és cert que és lenta—, sinó que tens la sensació que

cos que ens deien que els fèiem enveja perquè hi anàvem tots en bloc.

—**L'enveja els devia durar poc, perquè la unitat va ser com un miratge.**

J-LL. CAROD: Mai tan ben dit, això d'il·lusió col·lectiva, perquè va durar poc, segurament perquè l'Espanya democràtica pot assumir molt poca diversitat. En la meua intervenció al Congrés de Diputats, en la rèplica a Mariano Rajoy, m'hi vaig adreçar en gallec, perquè ell és gallec. Doncs bé, al diari de sessions del Congrés hi diu: "En estos momentos, el diputado Carod-Rovira se dirige en catalán a Mariano Rajoy." Què coi pots

a Catalunya. I això va de Pi i Maragall a Maragall, i els bascos ho miren de lluny. Però perquè hi hagi federalisme hi ha d'haver algú que es vulgui federar amb tu, i ells no ho volen.

Maragall: "Potser Espanya ha acceptat millor l'excepcionalitat basca que no pas el nacionalisme català"

l'estat de la justícia espanyola no s'ha posat al dia en cap sentit. Una altra cosa és que els pobles necessitin factors de sotrac i d'il·lusió col·lectiva, encara que després no surtin tal com els havies previstos.

—**Reformar l'Estatut era un sotrac d'il·lusió col·lectiva?**

J-LL. CAROD: Per a mi, un sotrac fou el moment en què el Parlament de Catalunya aprovà l'Estatut el 30 de setembre del 2005 i allà tothom es posà dempeus cantant "Els Segadors", fins i tot el PP, cosa que va provocar una certa enveja en unes altres latituds del sud d'Europa, on tenen himnes nacionals sense lletra... I després, quan vam anar a Madrid la Manuela de Madre, l'Artur Mas i jo, ens vam trobar diputats bas-

esperar d'un estat que no sap ni quina llengua parles?

—**Penseu que aquest procés estatutari ha posat en crisi la imatge que des de Catalunya s'havia construït d'una possible Espanya federal?**

P. MARAGALL: En ocasions nosaltres ens hem refugiat, jo crec que equivocadament, en el ressentiment. Però ja sabeu que jo encara hi crec, en una Espanya federal.

J-LL. CAROD: L'únic lloc on s'ha plantejat la possibilitat de fer un estat espanyol diferent, plural, on càpiquen totes les cultures i llengües, és

P. MARAGALL: Potser Espanya ha acceptat millor l'excepcionalitat basca, amb el seu sistema econòmic, que no pas el nacionalisme català. En realitat, els bascos eren una cosa *rara*, però prou petits per a no fer por.

J-LL. CAROD: Ara ens entenem! En primer lloc, això d'Euskadi ho veien com una romanalla històrica; en segon lloc, el seu pes demogràfic i econòmic és molt inferior al de Catalunya. I també el pes de la llengua: el català funciona com una veritable llengua nacional que parla tothom, de dretes i esquerres, empresaris i obrers. I finalment, mentre

JORDI PLAY

la reivindicació nacional vagi acompanyada de violència i de terrorisme és condemnada al fracàs. Per tant, és molt més perillós l'avenç democràtic que no el violent.

—Canviem radicalment de tema per tornar a l'actualitat més immediata. Heu coincidit a defensar la necessitat que Catalunya surti al carrer a manifestar-se amb caràcter preventiu contra la ingerència del Tribunal Constitucional en l'Estatut aprovat en referèndum. Us heu quedat sols...

“Si un tribunal modifica una sola coma, el poble ha de tornar a parlar. O és que no pensen respectar els nostres drets?”

P. MARAGALL: Jo vaig anar al passeig de Gràcia l'11 de setembre i no hi havia ningú! En canvi, uns metres més avall hi havia una altra manifestació, diuen que massiva. Efectivament, la nostra proposta no va arrelar... Bromes a banda, un dia o altre el país haurà de

sortir al carrer com ja van fer més d'un milió de catalans el 1978 per defensar aquell Estatut. Penso que un dia o altre aquesta pressió al carrer es repetirà.

J-LL. CAROD: És força indicatiu de fins a quin punt som un poble poc propositiu i molt reactiu. Aquí reaccio-

nem i tenim iniciatives quan ja ens han omplert la cara de bufetades. En canvi, jo crec que és molt més madur, civil i nacional que se sàpiga que el poble de Catalunya ha decidit democràticament que volia aquest Estatut. Jo no el vaig votar, però des del moment que el poble de Catalunya sí que el va votar, doncs és el meu Estatut. Cap tribunal del món no té dret a modificar allò que va votar el poble de Catalunya. Si esperem que ens la tornin a fotre per sortir a protestar correm el perill de perdre una nova batalla civil amb plantejaments erronis.

Per una banda, hi ha els qui fan bandera de la constitucionalitat de l'Estatut, i a l'altre extrem els qui creuen que, com que això no funciona, doncs declarem la independència. El punt essencial no és aquest, sinó el respecte al dret de decidir del poble de Catalunya, que ja ha decidit. I Catalunya ha d'enviar aquest missatge al món.

—Una manifestació post-sentència és esperar una nova bufetada per a queixar-se?

J-LL. CAROD: Hi ha una certa tendència autodestructiva, pessimista i derrotista en tots els matisos del catalanisme a partir de la qual és molt complicat d'avançar.

P. MARAGALL: Carod, tens raó en el missatge que s'ha de donar. El Constitucional pot tocar l'Estatut; suposem que les lleis li ho permeten i que ho hem de respectar. Però aleshores jo demano que, un cop retocat, em tornin a preguntar si en allò que jo vaig votar, i tu no, en un referèndum encara hi estic d'acord o no.

J-LL. CAROD: Però que tots dos ara acceptem perquè és el que va votar el poble de Catalunya?

P. MARAGALL: Si un tribunal modifica una sola coma, el poble ha de tornar a parlar. O és que no pensen respectar els nostres drets com a catalans?

—A Catalunya es va iniciar el procés estatutari acceptant les regles de joc constitucionals. Potser ja s'havia de donar per fet que la guillotina del Constitucional era una amenaça.

P. MARAGALL: I què havíem de fer, quedar-nos plegats de braços per evitar el perill? Ho havíem d'intentar i arribar fins a les últimes conseqüències. I les conseqüències són que ara tenim un estatut retallat, que alguns van referendar i alguns altres no, i que a sobre el Constitucional el pot tocar al seu gust.

J-LL. CAROD: El govern de Catalunya va fer allò que havia de fer: promoure les condicions perquè el Parlament fes la síntesi d'allò que en aquells moments era la voluntat majoritària del poble català. Després va ser retallat a Madrid, tots sabem en quines condicions.

P. MARAGALL: I amb quins protagonistes i quins pactes...

J-LL. CAROD: El president Maragall proposa que es torni a fer un referèndum si el Constitucional toca una co-

ma. Pot ser una possibilitat, però n'hi ha una altra: que ho preguntin també al Parlament de Catalunya, que és d'on va sortir la iniciativa.

P. MARAGALL: I què pot dir ara, el Parlament?

J-LL. CAROD: Si hi està d'acord o no. Jo crec sincerament que aquest és l'últim estatut d'Autonomia que farà Catalunya. En el futur, si fem alguna altra cosa, no sé què serà, però no serà un estatut d'autonomia.

—Senyor Carod, què pot fer ara el Parlament de Catalunya davant el Constitucional?

J-LL. CAROD: No ho dic per estalviar-nos un nou referèndum, però si volem representativitat democràtica, amb referèndum ciutadà o no, el Parlament pot dir-hi moltes coses. Hi ha la possibilitat que el Parlament no digui res, o bé que se sotmeti a consideració una resolució en què es demani el respecte absolut a allò que va votar el poble de Catalunya. I encara pot fer una acció més contundent, que és tornar a entrar el text estatutari aprovat en referèndum i tornar-lo a votar, com a gest de significació política.

P. MARAGALL: I tornar a iniciar un procés etern. Vols dir que no estem prou esgotats?

J-LL. CAROD: No, només com a gest polític.

P. MARAGALL: És que la qüestió del Constitucional també és eterna.

J-LL. CAROD: Mireu, jo segurament no hi entenc gaire, en política, però o dictamina en poques setmanes o no dictamina abans d'un any. No poden dictaminar mentre Espanya tingui la presidència de torn de la UE. No voldrà pas trobar-se amb un conflicte territorial intern.

—Aquest llarg procés estatutari, encara obert, us ha exigit a tots dos un preu personal i polític excessiu?

P. MARAGALL: N'hem pagat un preu, és clar, però això ja va en el sou dels polítics.

J-LL. CAROD: Personalment, crec que he pagat dos preus. El primer, el d'haver fet possible la implicació d'Esquerra en un canvi de govern de Catalunya. I això hi ha gent que ni m'ho ha perdonat ni m'ho perdonarà mai. Mai vol dir mai. Encara ara, quan vaig a actes, hi ha gent que se m'acosta i m'insulta

JORDI PLAY

Carod lamenta que encara avui "hi ha gent que se m'acosta i m'insulta directament, per haver fet president Pasqual Maragall i José Montilla".

directament, per haver fet president Pasqual Maragall i després José Montilla. Hi ha una part de Catalunya, del nacionalisme català si es pot dir així, tocat per un cert classisme etnicista, que em responsabilitza d'haver fet un canvi cap a un govern d'esquerres. I, d'una altra banda, no se'm perdona la famosa reunió.

—President Maragall, en algun moment us vau sentir traït pel partit que representàveu i pel partit *amic* a Madrid?

P. MARAGALL: Traït, no, perquè ja ens van dir que votarien contra l'Estatut del 30 de setembre. L'Estatut va anar a Madrid i allà el van retallar d'acord amb uns pactes; no hi va haver cap sorpresa. I, personalment, tothom sabia que jo discrepava d'aquesta manera de procedir.

—El PSOE, que inicialment es presentava com el valedor d'un gran canvi polític a l'estat espanyol, també ha reaccionat amb virulència a un acte cívic, una consulta popular

celebrada a Arenys de Munt el 13 de setembre passat per preguntar als veïns si volen la independència de Catalunya o no. Què respondríeu a aquesta pregunta?

J-LL. CAROD: Quina és la pregunta exacta de la consulta?

—“Està vostè d'acord que Catalunya esdevingui un estat de dret, independent, democràtic i social, integrat en la Unió Europea?”

J-LL. CAROD: Encara que el vot sigui secret, jo hauria votat sí.

[El president Maragall se'l mira i riu.]

P. MARAGALL: Ai, que encara et fortran fora del govern!

J-LL. CAROD: No seria la primera vegada!

P. MARAGALL: Mireu, és que jo no hi crec, en la independència. I no és que no hi cregui perquè hi estigui en contra, sinó perquè crec que no existeix. Jo continuo essent federalista. Dit això, no hauria anat a votar.

—Ni sí ni no, sinó abstenció?

P. MARAGALL: Això mateix. Perquè la pregunta, al meu entendre, no és formulada correctament. Ens hem de preguntar què volem ser quan siguem grans?

—**I què voleu que sigui Catalunya, quan sigui gran?**

P. MARAGALL: Ras i curt, una Catalunya europea.

J-LL. CAROD: Perdona, president, però jo crec que és més difícil una Espanya federal que una Catalunya independent en el marc europeu, entre més coses perquè en el federalisme han de ser dos com a mínim. Jo signo ara mateix la proposta d'una Europa federal si hi anem com a catalans. President, com hi vols anar, com a catalans o com a què?

P. MARAGALL: Sí, és clar, com a catalans.

—**Quines conseqüències polítiques i socials creieu que tindrà aquesta primera consulta popular celebrada a Arenys de Munt?**

J-LL. CAROD: Jo crec que tots plegats hem sobredimensionat aquesta consulta. Entenc que faci una certa gràcia anar en família a votar, però ni la Catalunya independent es decideix al Centre Moral d'Arenys de Munt ni la unitat d'Espanya la posen en perill uns 3.000 ciutadans que van a votar en un poble. Per a mi, el més significatiu de tot és el nerviosisme desproporcionat per la banda espanyola. A l'estat, els mitjans de comunicació parlen obsessivament de la qüestió identitària des d'una perspectiva nacionalista espanyola, estàtica i immutable. En canvi, el gran atractiu de Catalunya com a país és que és una identitat nacional en permanent construcció, i la gent que ve de fora hi pot anar afegint la seva. I això ens dona fortalesa per mirar el futur amb optimisme. Per això és molt important saber què faran el milió i mig de ciutadans que han vingut a Catalunya durant l'última dècada.

P. MARAGALL: Al meu entendre, la consulta d'Arenys ha tingut un efecte negatiu —o no positiu, si voleu—, perquè s'ha generat un enrenou massa gran per no res. Té més repercussió una gran manifestació per defensar l'Estatut que no pas poc més de 2.000 persones votant la independència en una consulta no vinculant.

J-LL. CAROD: En tot cas, aquesta

consulta és com un símptoma d'una forta fatiga, i també d'organització de la societat civil que diu que prou, que no hi veu sortida.

P. MARAGALL: I és també un reflex de la incapacitat de posar d'acord grans sectors del país, que en el fons volen el mateix, però que no s'acaben de posar d'acord amb el lema. La gran manifestació del 1978 va portar el primer Estatut, que és el que volia la majoria del país.

J-LL. CAROD: Sigui com vulgui, és remarcable el canvi d'actitud que es va produint dins la societat catalana, i que fa que gent que no prové del catalanisme polític en qualsevol dels seus matisos es preguntin per què pel fet de viure a Catalunya no pot tenir un nivell de benestar com el que tenen uns altres territoris de l'estat, sovint gràcies als impostos que paguem els catalans. Per tant, la capacitat d'atracció que té un país no és només la llengua i la cultura, sinó que també pot ser el benestar, la igualtat d'oportunitats i la qualitat de vida.

—**Ens trobem en la fase d'“Escolta, Espanya”, com en alguna ocasió ha apel·lat el president Maragall citant un poema del seu avi, o bé, com ha dit el vice-president Carod, ja hem passat a l'“Adéu, Espanya”?**

J-LL. CAROD: En el fons, tot el poema de Maragall —de Joan Maragall, perquè en Pasqual també és un poeta— és un crit cordial per dir a Espanya que ens hi volem entendre. El problema és que Espanya no escolta, i si trobes algú disposat a escoltar el problema és que tampoc no ens entén. Crec sincerament que Espanya no vol escoltar i, per tant, jo m'apunto pacíficament, democràticament, a l'“Adéu, Espanya”. Simplement, per viure millor. Sabeu què va respondre Joan Fuster a la revista *Cuadernos para el diálogo* quan li van preguntar per què escrivia en català? “Escribo en catalán porque me da la gana.” Voleu un gest més democràtic que la voluntat?

P. MARAGALL: Mireu, jo ni “Escolta, Espanya” ni “Adéu, Espanya”: Escolta, Europa.

J-LL. CAROD: Sí, però és que Europa només escolta els estats.

*Gemma Aguilera
Enric Rimbau*